

**БАТЛАВ. БОУАӨЯ-НЫ ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧНЫ БОДЛОГО ХЭРЭГЖИЛТИЙН
ГАЗРЫН ДАРГА**

_____/Г.ЭНХМӨНХ/

Зөвшөөрч, хэрэгжүүлэх үүрэг хүлээсэн:

“БАМБАЙ СЕКЬЮРИТИ СЕРВИС” ХХК-ИЙН ЗАХИРАЛ

_____/М.СҮХЭЭ/

**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН АЛАГ-ЭРДЭНЭ СУМЫН ГАЗАР НУТАГ ХӨВСГӨЛ
НУУРЫН БЦГ-ЫН ЖАНХАЙН ДАВААНЫ АР НЭРТЭЙ ГАЗАРТ
“БАМБАЙ СЕКЬЮРИТИ СЕРВИС” ХХК-ИЙ ХЭРЭГЖҮҮЛЖ БУЙ
“ГРЭЙТ СИ ТУР” АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ БААЗ ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

/Аж ахуйн нэгжийн регистрийн дугаар 2587394/

Хянасан:

ХБӨБХГ-ЫН МЭРГЭЖИЛТЭН

_____/П.ШИНЭЦЭЦЭГ/

Боловсруулсан:

“ГРЭЙТ СИ ТУР” ТӨСЛИЙН ЕРӨНХИЙ МЕНЕЖЕР

_____/Д.ЖАМЪЯНМЯДАГ/

УЛААНБААТАР ХОТ

2025

БОМТ-ийн агуулга

1. Төслийн товч танилцуулга.....	2
1.1 Төслийн байршил	2
2. Төслийн талбай, түүний орчны байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч тодорхойлолт.....	8
2.1 Байгаль орчны төлөв байдлын мэдээлэл	8
3. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт	11
3.1 Шууд нөлөөлөл	11
3.2 Шууд бус нөлөөлөл	11
3.3 Болзошгүй нөлөөллийн үргэлжлэх хугацаа	11
3.4 Нөлөөллийн буцах болон эргэлт буцалтгүй байдал.....	11
3.5 Нөлөөллийн эрчимшил	12
3.6 Төслийн байршил, шийдэл, төлөвлөлтөөс үүсэх нөлөөлөл	12
4. Байгаль орчны менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөний гол зорилт	13
Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө.....	14
5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээний төлөвлөгөө	14
6. Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөө	17
7. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	17
8. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө.....	18
9. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	19
10. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	20
11. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөллийн бүсэд оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө.....	20
“Байгаль орчны менежментийн 2025 оны төлөвлөгөө”-ний нэгдсэн дүн.....	21
АШИГЛАСАН ХЭВЛЭЛ, НОМЗҮЙН ЖАГСААЛТ	22

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

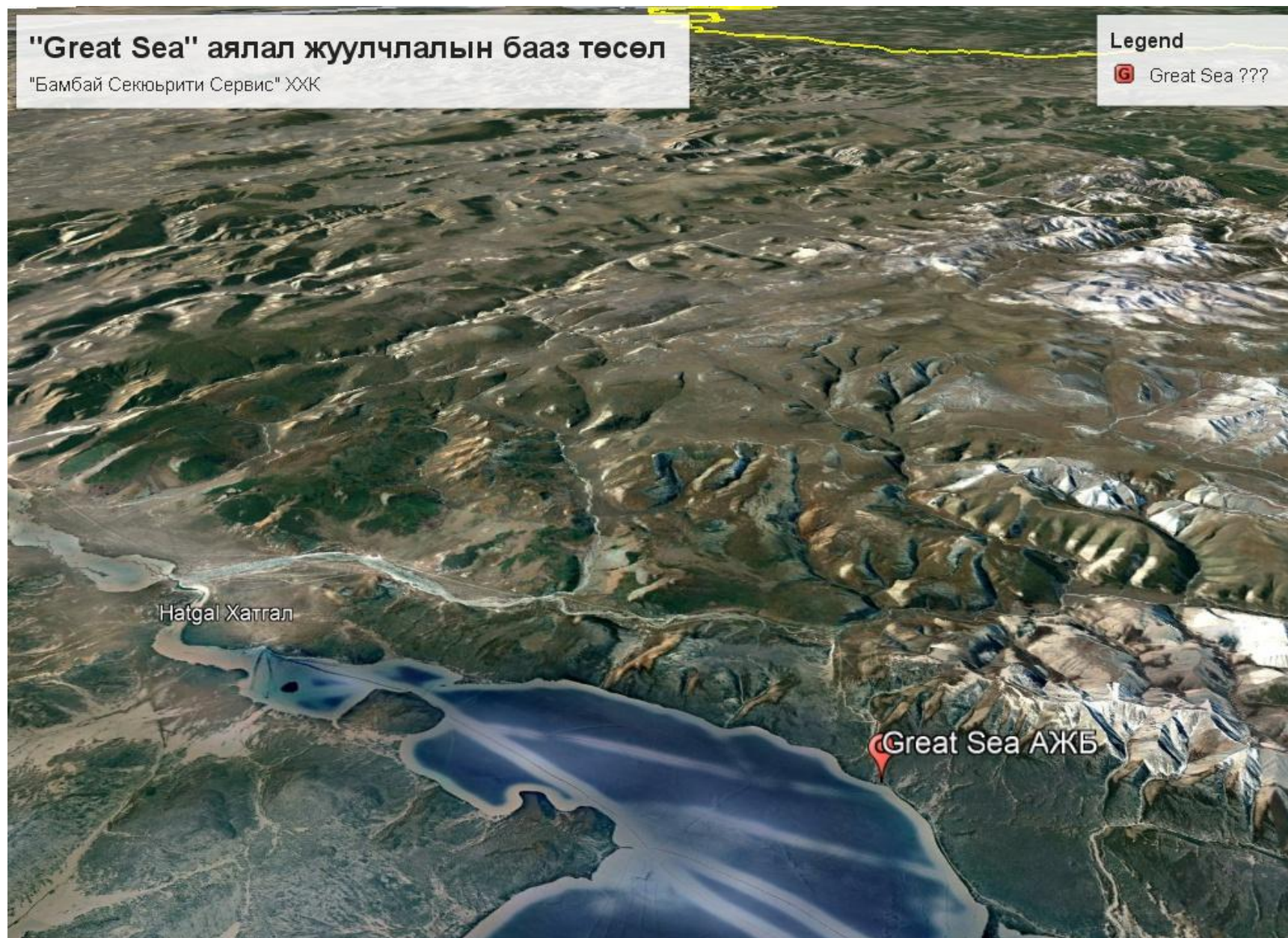
1. Төслийн товч танилцуулга

Амрагч, аялагчдын хүсэл сонирхолд нийцүүлэн Хөвсгөл нуур түүний ойр орчмын байгалийн үзэсгэлэнт газрууд болон дархад, цаатан зон олны ахуй амьдрал, зан заншлыг сонирхуулах, байгаль орчинд ээлтэй, байгаль орчныг хамгаалах хууль тогтоомжийг дээдлэн шүтсэн гадаад, дотоодын жуулчдын аяллыг зохион байгуулах мөн далайн гүний аялалд зориулалтын тусгай хувцас хэрэглэлээр ханган хөвсгөл нуурын гүнд аялуулж хөвсгөл нуурийг танин мэдэх аялагч амрагч, эрдэмтэн судлачидад хувь нэмэр оруулахад оршино.

1.1 Төслийн байршил:

Тус төсөл нь Хөвсгөл аймгийн Алаг-Эрдэнэ сумын нутаг Хөвсгөл нуурын БЦГ нутагт байрлах бөгөөд эзэмших талбайн хувьд 4.0 га байна.

№	Үндсэн үзүүлэлтүүд	Тайлбар
1	Төслийн нэр	“Грэйт сий тур” аялал жуулчлалын бааз
2	БОНЕУ-ийн дугаар	2025/14
3	Төсөл хэрэгжүүлэгч	“Бамбай Секьюрити Сервис” ХХК
4	Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг	УБ хот, БЗД-16, Улаанхуаран 32 байр Утас: 70166969
	Төслийн хүчин чадал үйлчилгээний төрлүүд:	Ээлжиндээ 80-100 хүн хүлээж авах хүчин чадалтай. Нийт 10 хүнийг тогтмол ажлын байраар хангана. - Амралтын байшин, гэр сууцаар үйлчлэх; - Ресторан; - Далайн гүний шумбалт - Спорт тоглоом - Морин аялал
5	Хүчинтэй хууль эрхзүйн баримт бичгүүдийн жагсаалт	”Бамбай Секьюрити Сервис” ХХК: • ААН гэрчилгээ • Газрын гэрчилгээ • Кадастрын зураг

Зураг 1

Төсөл хэрэгжиж буй газрын сансрын зураг

Төсөл хэрэгжиж буй газар

Зураг 2

Төсөл хэрэгжиж буй орчны харагдах байдал

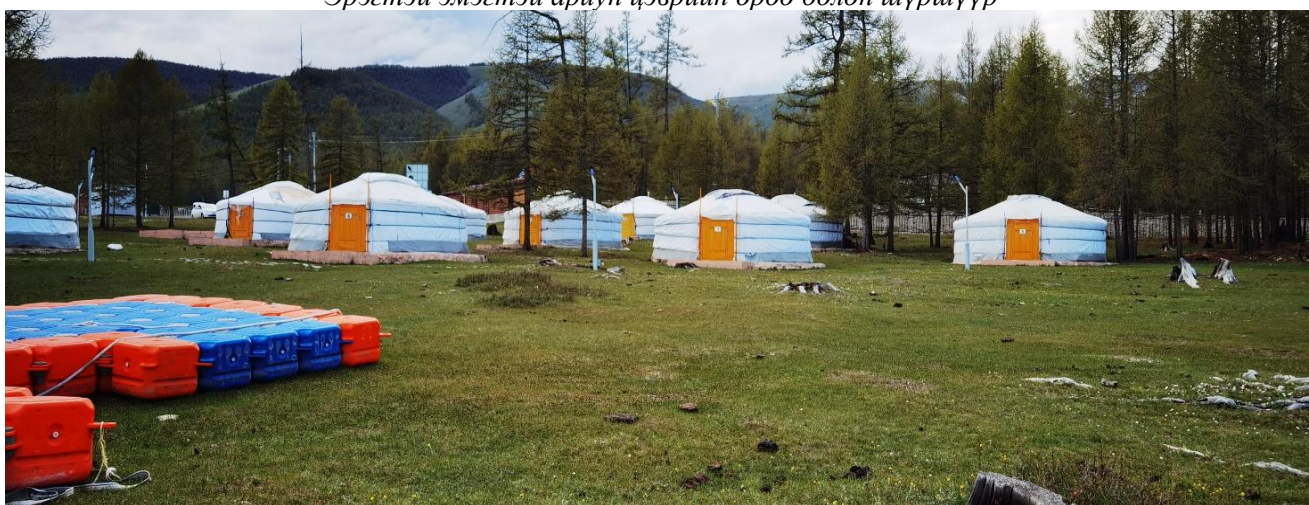
АЖБаазын нүүрэн талаас

Зураг 3

Төсөл хэрэгжиж буй орчны харагдах байдал

Эрэгтэй эмэгтэй ариун цэврийн өрөө болон шүршүүр

Зураг 4

Амрагчдын гэрүүд

Зураг 5

Чанх дээрээс харсан байдал

Зураг 6

Харуулын байр болон шумбалтын хувцас хэрэглэл завь баллон хадгалах байр

Төслийн талбайн хойд талын харагдах байдал

Тус баазын Ханх сум болон Хатгал тосгоны хооронд хүн тээвэр хийх зориулалт бүхий усан онгоц

Зураг 7

Зураг 8

Байшин амралт

2. Төслийн талбай, түүний орчны байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч тодорхойлолт

2.1 Байгаль орчны төлөв байдлын мэдээлэл:

Байгалийн бүрэлдэхүүн хэсгийн мужлал, бүс бүслүүр ангилал, геологийн тогтоц, агаарын чанар, цаг агаар, уур амьсгал, ус зүй хөрс, ургамлан бүрхэвч, амьтны аймаг зэргийн өнөөгийн төлөв байдлыг авч үзнэ.

Байгалийн мужлал: Байгалийн мужийн төлөөллөөр Хэнтий мужийн төв хэсгийн тайга, ян сарьдагийн дэд муж, зүүн хэсгийн ойт хээр, умард хуурай хээрийн дэд мужид хамрагдана. Хангай Хэнтийн уулархаг их мужид багтана.

Байгалийн бүс бүслүүр:

Монгол орны нутаг дэвсгэрийг байгалийн үндсэн 6 бүсэд хуваадаг. Төсөл хэрэгжиж буй бүс нутаг нь байгалийн бүс бүслүүрийн ангилалаар тайгийн бүсэд хамаарна. Экосистемийн төлөөллөөр Хэнтийн нуруунд өндрийн бүслүүрэг болон бүслэг байдалтай орших уулын тундр, уулын нугат хээр, сарьдаг орчмын тайгын ой, уулын тайгын ой, уулын тайгархуу ой, ойт хээрийн эко системүүд тархсан. Биологийн төрөл зүйлийн хувьд их нягтшилтай.

Агаарын чанар: Хөвсгөл нуур түүний эргэн тойрны нутагт 1830 оны тэртэйгээс эхэлсэн гэж үздэг. Цаг уурын суурин судалгаа 1963 онд Хатгалд, 1968 оноос Хатгалд хийгдэж эхэлснээр нуурын эрэг хавийн газар нутгийн уур амьсгалын мэдээллийн хуримтлалтай болох эх үүсвэр тавигдсан. Хөвсгөл нуур орчныхоо газар нутгийн уур амьсгалыг зөөлрүүлэх нөлөө үзүүлдэг нь тодорхой.

Цаг агаар уур амьсгалын үндсэн үзүүлэлтүүд: Хөвсгөл нуурын сав дагасан чийглэг сэрүүвтэр уур амьсгалтай.

- Хамгийн хүйтэн 12-1-р сарын дундаж температур $-24-30^{\circ}\text{C}$
- Хамгийн дулаан 7-8-р сарын дундаж температур $+20^{\circ}-25^{\circ}\text{C}$
- Жилийн дундаж температур 4,6 м/с

Уур амьсгал бүрэлдэн тогтохдоо Хорьдол сарьдагийн уулс хоорондын хөндий тэгш биш ландшафт болон орчноосоо харьцангуй бага хэмжээтэй ирэх нарны цацраг, гийгүүлэл, харьцангуй өндөр болдог.

Дулаан хүйтний горим: Төсөл хэрэгжих газар орчим жилд дунджаар өвлийн саруудад жилийн тунадасны 18.2% нь орно. Жилийн дулааны улиралд 353 мм хур тунадас унана. Газар нутгийн онцлогоос хамаарч аадар бороо орох тохиолдол цөөнгүй бөгөөд зарим тохиолдолд хоногт 46 мм хур тунадас унана. Хөвсгөл нуур орчмын газар нь хотгор гүдгэрийн ялгаа, далайн түвшнээс дээшхи өндөр зэргээс хамааран өвөл нь төдийлөн хүйтэнгүй, харин зун нь сэрүүн байдаг зүй тогтолтой.

Салхи, шуурга: Салхины ноёлох чиглэл уул, хөндийн онцлогтой боловч ерөнхийдөө, өвлийн улиралд хойд зүгийн давтагдал илүүтэйгээс гадна салхигүй байх давтагдал 64-80% хүрдэг. Салхины ноёлох чиглэл хойд зүгээс зонхилно.

Хавар, намрын саруудад үе үе нөөлөг салхитай, хурд нь 0.8-3.0 м/с байдаг бөгөөд хүний биед нэн тохиромжтой байх боловч хүйтний улиралд салхи бага ч жиндүү хайруу үйлчлэлтэй.

Гадаргын ус: Тухайн төсөл хэрэгжиж буй газар нь Хөвсгөл нуурын сав газарт хамаарах бөгөөд Бидний хийсэн судалгаагаар төсөл хэрэгжиж буй газарт хамгийн ойр орших гадаргын ус нь Хөвсгөл нуур бөгөөд төсөл хэрэгжиж буй газрын баруун талаар 300-350м оршино.

Гидрогеологийн нөхцөл: Тухайн районы газрын доорхи ус нь уулс хоорондын артезийн ай савд багтах бөгөөд дараах 6 уст бүрдлээс бүрдэнэ. Үүнд:

- Орчин үеийн дөрөвдөгч - Дээд дөрөвдөгчийн настай аллювийн хурдас дахь устай бүрдэл
- Дээд дөрөвдөгч - Дунд дөрөвдөгчийн настай аллювийн хурдас дахь устай
- Ангилагдаагүй дөрөвдөгчийн настай аллюви-пролювийн хурдас дахь устай
- Неогений настай эх газрын гаралтай сэвсгэрдүү хурдас дахь устай бүрдэл
- Цэрдийн настай эх газар-нуурын гаралтай сэвсгэрдүү хурдас дахь устай бүрдэл
- Палеозойн настай, метаморфижсан тунамал чулуулаг дахь газрын доорх устай ан цавлаг бүс зэрэг болно.

Хөрс: Тухайн газрын хөрс нь Монгол орны хөрс-газарзүйн мужлалаар Хангайн уур амьсгалын их мужийн хагас чийглэг өндөршлийн бүсчлэл болох Хэнтийн өмнөд тойрогт багтана. Төсөл хэрэгжиж буй газрын хөрсний ерөнхий төлөв, шинж чанарыг төлөөлж чадхуйц газрыг сонгон өнгөн үе давхарга /0-15см/ -аас дээж аван ШУА-ийн Газарзүй-Геоэкологийн хүрээлэнгийн Хөрсний лабораторид хөрсний химийн үндсэн шинж болон хөрсний механик бүрэлдхүүн зэрэг хөрсний задлан шинжилгээг хийлгэв.

Хүснэгт 1

Хөрсний химийн үндсэн шинж

Дээжний дугаар	Гүн, см	pH _{H2O} (1:2.5)	CaCO ₃ %	Ялзмаг %	ЕС _{2.5} Ds/m	Хөдөлгөөнт Мг/100г	
						P ₂ O ₅	K ₂ O
Хөрс	0-20	7.61	0.0	11.71	0.036	1.5	3

Хүснэгт 2

Хөрсний механик бүрэлдэхүүн

Дээжний дугаар	Гүн, см	Ширхэгийн хэмжээ, %(мм-ээр)		
		Элс (2-0.05мм)	Тоос (0.05-0.002мм)	Шавар (< 0.002мм)
Хөрс	0-20	42.8	31.3	24.9

Ургамал: Монгол орны ургамал газарзүйн мужлалаар Хэнтийн уулын тайгийн тойрогт багтана. Ургамлан нөмрөг нь экосистемийн гол бүрэлдэхүүн хэсэг бөгөөд энд амьдарч байгаа амьтдын тэжээлийн эх үүсвэр болдог. Иймээс экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хэвээр хадгалах хамгаалахын

тулд ургамлын бүгэмдлүүдийн өөрчлөгдөх сэргэх байдлыг танин мэдэх онол практикийн ихээхэн ач холбогдолтой.

Байгаль орчны төлөв байдлын үнэлгээний ажлын судалгаагаар төсөл хэрэгжиж буй газрын ургамлан нөмрөг нь аж ахуйн бүлгээр нь тодорхойлход алаг өвст-улалжит, алаг өвс-үетэн зонхилон ургадаг аж.

Амьтан: Хөвсгөл аймгийн Алаг-Эрдэнэ сумын нутагт байнга байршил болон хааяа гүйдлээр үзэгддэг, мөн нутагшин амьдардаг нь тодорхой жижиг хөхтөн амьтдыг оролцуулан нийт 52 зүйлийн хөхтөн амьтдыг бүртгэн тэмдэглэсэн байна.

Геологийн тогтоц: Геологийн тогтоцын хувьд Хангайн геосинклиналь хотгорт харъялагдана. Районы геологийн тогтоцод Доод карбон,доод Цэрд, Неоген, Дөрөвдөгчийн хурдас чулуулаг, Мезозойн интрузив бүрдэл оролцоно.

Тусгай хамгаалалттай газар нутаг: Хөвсгөл нуурын ай сав бүхий байгалийн цогцолбор газрыг 1992 онд Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хуульд нийцүүлэн дэлхийн байгалийн цогцолбор газрын ангилалд оруулсан. Хөвсгөлийн ай савд 59 зүйлийн хөхтөн амьтан, 244 зүйл шувуу, 750 зүйл ургамал бүртгэгдсэн байдаг.Ой тайгад нь булга, ойн солонго, нохой зээх, шилүүс, хүдэр, хандгай, хүрэн баавгай, зэрлэг гахай, бор гөрөөс, халиун буга, хэрэм, хадны суусар, өмхий хүрэн, мануул, хярс, ирвэс, үнэг, чоно, цаа буга, аргаль, янгир зэрэг амьтад амьдардаг. Хөвсгөлийн их тайгад 4 улирлын турш цааны бэлчээр даган нүүдэллэж амьдардаг. Гангар хун, явлаг сар, Алтайн хойлог, итэсгэн цахлай, хар тоншуул, сондор гургалдай, Монгол болжмор, ятга шаазгай, дагуурын ятуу зэрэг Улаан номонд нэн ховор гэж тэмдэглэгдсэн шувууд бий. Тус газрын 28 хувийг ой мод эзэлдэг бөгөөд 255420 га талбайг хамран улиангар, хавтага навчит хус, анхилуун улиас, сибирийн гацуур, сибирийн шинэс, эгэл нарс, сибирийн хуш, сибирийн жодоо ургадаг. Хөвсгөлийн ай сав газрын тайгад өөрсдийгөө уйгар хүмүүс гэж нэрлэх Цаатангууд амьдардаг. Тэдний уугуул нутаг нь Монгол шарын даваа, Шишгэд гол болох юм.

Түүх, соёл, шинжлэх ухааны дурсгалт зүйлс: Хөвсгөл аймгийн Алаг-Эрдэнэ сум нь түүх соёлын дурсгалыг хадгалсан, байгалийн үзэсгэлэн бүрдсэн газар бөгөөд, гадаад дотоодын аялал жуулчдын сонирхолыг татах олон газруудтай. Баруун Хирвэсийн хяр дээрх эртний буйр нь Х.Пэрлээ /түүхийн ухааны доктор, түүх судлаач /-ийн “Эртний Монголын хотууд” номд цухас тэмдэглэгдсэн бий.

Хөх мөсөнгийн гол дахь эзэн нь үл мэдэгдэх нэгэн том булш.

Нэгэн домог - /Эрт цагт 1689 онд Оросын хааны зарлигаар Хөвсгөл нуурын хойт эрэг дээр Оросын тосгон барих шийдвэр гарч баахан Орос цэргүүд цөмрөн ирсэнд нутгийн зонгууд эсэргүүцэн босч Нуурын хөвөөнөөс хөөсөн мэдээг би олж үзсэн. /Эрдэмтэн-түүх судлаач –Отгоны Пүрэвийн яриа тэмдэглэсэн багш Но. Аварзэд/

Ван толгой” Модоор бүрхэгдсэн хэсэг нүцгэн өвөр /энгэр/ бүхий бяцхан толгой.

Хотгойдын Чингүнжав жанжин энд баригдсан тухай домог яриа байдаг ч түүхч эрдэмтэн Иш-жамцын “1755-1757 оны үндэсний тусгаар тогтнолын хөдөлгөөн” “Амарсанаа-Чингүнжав нарын бослого номд ван толгойн тухай дэлгэрэнгүй бий.

3. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт

3.1 Шууд нөлөөлөл

Төслийн нөлөөллийг тогтооход үйл ажиллагаанаас үүдэн гарч болзошгүй шууд нөлөөллийн тоо 10 байна. Эдгээр нөлөөлөлд газрын доорх усны нөөц горимын өөрчлөлт, хөрсний элэгдэл эвдрэл, Тусгай хамгалалттай газар нутагт нөлөөлөх нөлөөлөл, тархалтын өөрчлөлт, ахуйн зориулалтаар ашиглах усны нөөц, агаарын бохирдол, зам харилцаа, машин механизмын хөдөлгөөнөөс хөрс эвдрэх, дуу шуугианы нөлөөллүүд сөрөг нөлөөлөлд хамаарч байна.

3.2 Шууд бус нөлөөлөл

Энд 17 төрлийн нөлөөлөл багтаж байна. Гадаргын усны нөөц, горимын өөрчлөлт, ургамлан нөмрөгийн өөрчлөлт, уур амьсгалын өөрчлөлт, хөрсний үржил шим, газрын доорх усны чанарын өөрчлөлт, гадаргын усны чанарын өөрчлөлт, хөрсний бохирдол, ургамлан нөмрөгийн бохирдол, байгалийн унаган төрх өөрчлөгдөх, ландшафтын хэлбэр, дүрс, өнгө төрх өөрчлөгдөх, ажиллагсдын эрүүл мэндэд нөлөөлөх нөлөөлөл, ахуйн бохир ус, нефтийн бүтээгдэхүүн хөрсөнд нэвчиж, хөрс, хөрсний усыг бохирдуулах, ахуйн бохир усны цооног, бие засах газар, хогийн цэгийн ариутгал муугаас эвгүй үнэр гаргах, ялаа батгана үржих, хүчтэй салхи, шуурга, үер, гал түймэр, газар хөдлөл, аянга зэргээс үүдэн гарах аюул осол.

3.3 Болзошгүй нөлөөллийн үргэлжлэх хугацаа

Төслийн нөлөөллийг үргэлжлэх хугацааных нь хувьд богино хугацааны нөлөөлөл 1, дунд хугацааны нөлөөлөл 21, урт хугацааны нөлөөлөл 4 байна.

Богино хугацааны нөлөөлөлд: Хүчтэй салхи шуурга, үер, гал түймэр, газар хөдлөл, аянга зэрэг байгалийн гамшгаас үүдэн гарах аюул осол нь богино хугацааны нөлөөлөлд хамаарна.

Дунд хугацааны нөлөөлөлд: Газрын доорх усны нөөц, горимын өөрчлөлт, Гадаргын усны нөөц, горимын өөрчлөлт, ургамлан нөмрөгийн өөрчлөлт, хөрсний элэгдэл эвдрэл, зэрлэг ан амьтдын байршилт, тархалтын өөрчлөлт, уур амьсгалын өөрчлөлт, хөрсний үржил шим, ахуйн зориулалтаар ашиглах усны нөөц, газрын доорх усны чанарын өөрчлөлт, гадаргын усны чанарын өөрчлөлт, агаарын бохирдол, хөрсний бохирдол, ургамлан нөмрөгийн бохирдол, ахуйн бохир ус нефтийн бүтээгдэхүүн хөрсөнд нэвчиж, хөрс, хөрсний усыг бохирдуулах, ахуйн бохир усны цооног, бие засах, хогийн цэгийн ариутгал муугаас эвгүй үнэр гарах, ялаа батгана үржих;

Урт хугацааны нөлөөлөлд: Байгалийн унаган төрх өөрчлөгдөх, ландшафтын хэлбэр дүрс, өнгө төрх өөрчлөгдөх, тусгай хамгаалалттай газар нутагт нөлөөлөх нөлөөлөл, зам харилцаа машин механизмаас хөдөлгөөнөөс хөрс эвдрэх зэрэг сөрөг нөлөөллүүд хамаарна.

Харин улс, орон нутгийн төсвийн орлого нэмэгдэх, орон нутагт ядуурлыг бууруулахад дэмжлэг үзүүлэх, шинээр ажлын байр нэмэгдэх зэрэг нь дунд хугацааны эерэг үр дагавартай байна.

3.4 Нөлөөллийн буцах болон эргэлт буцалтгүй байдал

Газрын доорх усны нөөц, горимын өөрчлөлт, гадаргын усны нөөц горимын өөрчлөлт, ургамлан нөмрөгийн өөрчлөлт, зэрлэг ан амьтдын байршилт тархалтын өөрчлөлт, хөрсний үржил шим, байгалийн унаган төрх өөрчлөгдөх, ландшафтын хэлбэр дүрс, өнгө төрх өөрчлөгдөх, зам харилцаа, машин механизмын хөдөлгөөнөөс хөрс эвдрэх, ахуйн бохир ус, нефтийн бүтээгдэхүүн хөрсөнд нэвчиж, хөрс, хөрсний усыг бохирдуулах гэх мэт нөлөөллүүд хамаарна.

Харин хүчтэй салхи шуурга, үер, гал түймэр, газар хөдлөл, аянга зэргээс үүдэн гарах аюул осол, дуу шуугианы нөлөөлөл зэрэг 2 нөлөөлөл нь эргэж нөлөөлж болзошгүй тул тэдгээр нь буцах нөлөөлөлд хамаарна.

3.5 Нөлөөллийн эрчимшил

Төслийн нөлөөллийг эрчимшлийн хувьд авч үзвэл нийт нөлөөлөлд хүчтэй нөлөөлөл байхгүй, сулавтар эрчмийн нөлөөлөл 8, бага эрчмийн нөлөөлөл 12, дунд, 6 эрчимшилтэй байна.

Төслийн үйл ажиллагаанаас улс, орон нутгийн төсвийн орлого нэмэгдэх, шинээр ажлын байр бий болох, ядуурлыг бууруулахад дэмжлэг үзүүлэх зэрэг тухайн нутаг дэвсгэрийн нийгэм-эдийн засагт үзүүлэх эерэг нөлөөллүүд нь дунд зэрэг эрчимшилтэй байна.

3.6 Төслийн байршил, шийдэл, төлөвлөлтөөс үүсэх нөлөөлөл

Төслийн эргэн тойрны өвөлжөө, хаваржаа, айл өрх, хүн амыг нүүлгэн шилжүүлэх асуудал гарахгүй. Иймд төслийн байршилтай холбоотой байгаль орчны асуудлын хувьд харьцангуй тааламжтай нутаг дэвсгэр юм.

Төслийн үйл ажиллагааны хувьд авч үзвэл, голын голдрилыг өөрчлөх, ухаж эвдэх, ой модыг огтолж гэмтээх, түүх соёлын дурсгалт газар болон археологи, палеонтологийн олдворт газрыг ухаж эвдэх зэрэг сөрөг нөлөөлөл огт үүсэхгүй.

Мөн гэнэтийн болзошгүй ослын үед хэрэгжүүлэх ажлын удирдамж төлөвлөгөөтэй байх нь зүйтэй. Ажиллагсадын ахуйн хог хаягдлыг зориулалтын тагтай саванд хадгалан Засаг даргын шийдвэрээр тогтоосон төв суурин газрын хог хаягдлын нэгдсэн цэг зайлуулах шаардлагатай.

4. Байгаль орчны менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөний гол зорилт

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, түүнийг бууруулах, арилгах, төсөл хэрэгжих орчинд үүсэж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг тогтмол хянаж байх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх явдал юм.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахад “Байгаль орчныг хамгаалах тухай”, “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хуулиуд, Монгол улсын Засгийн газрын 2013 оны 374 дүгээр тогтоолоор баталсан “Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний журам”, Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн Сайдын 2014 оны А-117 дугаар тушаалын 2 дугаар хавсралтаар баталсан “Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ хийх аргачлал”, мөн уг аргачлалын 4 дэх хэсэгт заасан иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын тухайн жилд хэрэгжүүлэх “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”, байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний үр дүн, аялал жуулчлалын баазын зураг төсөл зэрэгт тулгуурласан болно.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (БОМТ)-нд тухайн баазын үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд учруулах сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ, хэрэгжүүлэх цаг хугацаа, шаардагдах хөрөнгө зардлыг тооцож, баримтлах дүрэм журам, стандартуудын хамт нэгтгэн үзүүллээ. “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө” нь Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдэнэ.

Цаашид төсөл хэрэгжүүлэгч нь жил бүрийн “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө”-гөө боловсруулж, Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаар батлуулан ажиллана.

Аялал жуулчлалын баазын үйл ажиллагаанаас үүдэн байгаль орчинд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг тухай бүр илрүүлэх, түүнийг бууруулах, арилгах зорилгоор зайлшгүй хянаж байх үзүүлэлтүүд, хяналт-шинжилгээ хийх хуваарь, давтамж, сорьц дээж авах цэгийн байршил, баримтлах стандарт, түүнийг тодорхойлох арга аргачлал, шаардагдах зардлыг тооцож, орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрт тусгав.

Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон төслийн сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх болон түүнийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ, мод, сөөг тарьж цэцэрлэгжүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд зайлшгүй хийж гүйцэтгэх ажил, шаардагдах зардлыг тооцож тусгасан. Энэхүү төлөвлөгөө нь Байгаль орчны сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ний өдрийн А/618 дугаар тушаалаар баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу хийгдсэн болно.

5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арилгах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, мян.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрхзүйн баримт бичгүүд
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Агаар									
1.	Тоосжилт, утаа, зохисгүй үнэр үүсэж тархан орчны агаарын чанарт нөлөөлөх.	- Тоосжилт үүсэх ямар нэг эх үүсвэр гаргахгүй байх, Тухайлбал, хог хаягдлыг ил задгай хаяхгүй байх, төлөвлөгдөөгүй газарт нүх ухах зэргээр хөрсийг гэмтээх гм	Төсөл хэрэгжиж буй орчны агаар	Төг	80.0	1	80.0	2025	- “Агаарын тухай” хууль, 2012 он - “Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай” хууль, 2010 он; - MNS 4585:2007 “Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага”; - MNS (ISO) 4226:2000 “Агаарын чанар”; - MNS 4585:2008
2.	Хавар, намрын хуурайшилттай улиралд ил гал гаргах, татсан тамхиа ил хаях зэргээс үүдэн гал алдах нөхцөл үүсэн	Татсан тамхи, ил асаасан галыг заавал унтрааж байх, зориулалтын газар, зориулалтын битүү саванд хаяж байх талаар санамж, анхааруулгыг ил байршуулах	Орчны агаар агаар бохирдох	Галд тэсвэртэй хог хаягдлын сав байршуулах	88.0	1	88.0	2025	
Гадаргын болон газрын доорхи ус									

**Хөвсгөл аймгийн Алаг-эрдэнэ сумын газар нутаг Хөвсгөл нуурын БЦГ-ын Жанхайн давааны ар нэртэй газарт “Бамбай секьюрити сервис” ХХК-ий хэрэгжүүлж буй
“Грэйт сий тур” аялал жуулчлал бааз төслийн 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө**

1.	Ахуйн хог хаягдлыг ил задгай хаях зориулалтын бус саванд хадгалах, ил задгай хаях зэргээс үер ус болон салхиар зөөгдөн гадаргын усыг бохирдуулах	- Хог хаягдлыг ангилан ялгах зориулалт бүхий хогийн савнуудыг хэрэгцээт газруудад байршуулах - Тэмдэг тэмдэглэгээ байршуулах	Орчны хөрс, гадаргын ус	ш	50.0	1	50.0	2025 он	- “Усны тухай” хууль, 2012 он; - “Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай” хууль, 2012 он; - MNS 0900:2010 “Хүрээлэн буй орчин. Эрүүл мэндийг хамгаалах. Аюулгүй байдал. Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ”;
2.	Унд ахуйн болон бусад хэрэгцээний усыг их хэмжээгээр замбараагүй хэрэглээ	- Усыг ариг гамтай, алдагдал багатайгаар ашиглах - Анхааруулга, санамж байршуулах - Тоолууржуулах	Газрын доорхи ус	ш	20.0	5	100.0	2025 он	
Хөрсөн бүрхэвч									
1.	Олон салаа зам гаргаснаас хөрс элэгдэж эвдрэх	- Олон салаа зам гаргахыг хориглосон тэмдэг тавих, - Зураг төсөлд тусгаагүй газарт нүх ухах, барилга байгууламж барихыг хориглох	Орчны хөрс	ш	50.0	1	50.0	2025 он	- Хөрс хамгаалах цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль, 2012.05.17 - Хог хаягдлын тухай хууль, 2017.05.12
2.	Ногоон байгууламжийн арчилгаа, Мод сөөг тарьж ургуулах үедээ химийн бодис бордоог зөвшөөрөлгүй, хэрэглэснээр хөрс үржил шим алдах бохирдох.	- Ногоон байгууламж, мод сөөг тарих, арчлах үед хор бордоо хэрэглэхдээ мэргэжлийн зөвөлгөө авч, мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлэх.	Хөрс доройтох	Хяналт тавих ажилтны урамшуулал	50.0	1	50.0	2025 он	

**Хөвсгөл аймгийн Алаг-эрдэнэ сумын газар нутаг Хөвсгөл нуурын БЦГ-ын Жанхайн давааны ар нэртэй газарт “Бамбай секьюрити сервис” ХХК-ий хэрэгжүүлж буй
“Грэйт сий тур” аялал жуулчлал бааз төслийн 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө**

3.		-							
Газрын хэвлий									
1.	Барилга байгууламж барих үед газрын хэвлийд эвдрэлд үүснэ.	Санамж анхааруулга байнга өгч байх Зураг төсөлд заагаагүй газарт нүх ухах .	Газрын хэвлий гэмтэж гуу жалга үүсэх	ш	50.0	1	50.0	2025 он	- Газрын тухай хууль 2002.06.07 - Газрын хэвлийн тухай хууль, 1988.11.29
Ургамлан нөмрөг									
1.	Хашааны дотор болон гадна талбайд зориулалтын замгүйгээс ургамлан нөмрөг устгах, гэмтэх	Зориулалтын хайрган, чулуун болон хатуу хучилттай зам барих, элэгдэлд орсон, доройтсон газрыг байнга тордох, сэргээх, мод бут тарих, ургамалжуулах	Эзэмшил газрын хүрээнд	м ²	100.0	1	100.0	2025 он	- Ургамал хамгааллын тухай хууль, 2007.11.15 - Хог хаягдлын тухай хууль 2017.05.12
Амьтны аймаг									
1.	Мал амьтан ил задгай хаясан хог хаягдал болон бохирдсон өвс, ургамалыг идэж хордох	- Мал амьтан идэхээс сэргийлж ялзарч муудаж болзошгүй эд зүйл, хоол хүнсий үлдэгдлийг ил задгай хаяхгүй байх, анхааруулга, санамж байршуулах:	Төсөл хэрэгжиж буй орчинд байрлаж буй, байрлаж болох мал амьтан	ш	50.0	1	50.0	2025-2027 он	- Амьтны тухай хууль, 2012.05.1 - Хог хаягдлын тухай хууль 2017.05.12
АРГА ХЭМЖЭЭГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ НИЙТ ЗАРДАЛ:					618.0 МЯН.ТӨГ				

6. Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөө

№	Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал мян/төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Төслийн объектийн орчныг тохижуулах.	Нуурын эргийн нуралтаас сэргийлэх, хашилт хийх	40 м	м	20	10.0	200.0	2025 он	MNS5918:2008 эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах техникийн шаардлага
2.	Орчны ая тухтай нөхцөлийг бүрдүүлж, хүлэмжийн хийн/CO2/ ялгаралыг бууруулах	Цэцэрлэгжүүлэх Цэцгийн мандал ургуулах	150 м² талбайг зүлэгжүүлэх	М²	150	3.0	450.0	2025 он	
				ш	2	50.0	100.0	2025 он	
	Нийт						750.0		

7. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Төсөл хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн газрын судалгааны явцад түүх соёлын өв, дурсгалт зүйлс бүртгэгдээгүй. Болзошгүй тохиолдолд дараах араг хэмжээг авна.

№	Нөлөөлөлд өртөх түүх, соёлын өв	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Төслийн үйл ажиллагаа эхлэн газар шорооны ажил хийгдэх үед түүх, соёлын өв, эд зүйлс өртөж хөндөгдөж болзошгүй.	Түүх соёлын эд зүйлс илэрсэн тохиолдолд ажлаа нэн даруй зогсоож, хамгаалалт хийж, харьяа дээд шатны Засаг захиргааны болон мэргэжлийн байгууллагад мэдэгдэнэ.	-	-	-	Болзошгүй зардлаас	-	-Соёлын тухай хууль

8. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян/төг	Хэрэг-жүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	-Ахуйн хатуу хог хаягдал, тогтмол хугацаанд зайлуулаагүйгээс агаар, хөрс, усыг бохирдуулах, сөрөг нөлөөлөл учруулах.	Тайлангийн 5.1-д тооцсоны дагуу жилд 1.0 тн хог хаягдал гарна. -Хатуу хог хаягдлыг ангилан ялгах зориулалт бүхий хогийн савнуудыг байршуулах, -Хог хаягдлыг тогтмол хугацаанд зайлуулж, дахин ашиглах боломжтой хог хаягдлыг эрх бүхий байгууллагад хүргэж өгөх; Ахуйн шингэн бохирыг төвийн нэгдсэн шугаманд нийлүүлж төлбөр төлөх гэрээтэй байх	Ашиглаж буй талбайн орчин	тн	240.0	1.6	384.0	2025	-“Хог хаягдлын тухай” хууль, 2017 он; шинэчилсэн найруулга -MNS 5924:2008 . Галын аюулгүй байдал, ерөнхий шаардлага
2				тн	400.0	4	1600.0		
	Нийт						1984.0		

9. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамж ийн тоо	Нэгж йн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Орчны хөрсөн дэх эмгэг төрүүлэгч бактерийн тоо	Бохир шингэн дамжуулах шугам орчимд	Үйл ажиллагааны турш	2	40 000	80.0	2025 онд	“Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах”; - MNS 5850:2008 “Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ”; -ISO15799:2003 MNS 0900:2010 “Хүрээлэн буй орчин. Эрүүл мэндийг хамгаалах. Аюулгүй байдал. Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ” MNS4943:2011“Ундны болон үйлдвэрлэлийн хэрэгцээт усны химийн шинжилгээ болон дээж авах, хадгалах”; MNS(ISO)5667-5:2001 “Усны чанар- дээжлэлт”
2.	Ундны усан дахь эмгэг төрүүлэгч бактерийн тоо - Усны чанар: рН, ууссан нийт давс	Цэвэр усны нэгдсэн системийн эх үүсвэр болон	Үйл ажиллагааны турш	2	40 000	80.0	2025 онд	
3.	Ундны усны бүрэн шинжилгээ. Нийт хатуулаг: (CaCO ₃), Ca, Mg, Na, K, SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , NH ₄ , As, Cd, Cu, Hg, Pb, Zn, Cr, Fe, Ni, үнэр, өнгө, нүүрс устөрөгчид	Үндсэн шугамаас	Үйл ажиллагааны турш	2	40 000	80.0		
	Нийт					240 000		

10. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хуваарь			Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
			2025 он				
			1-р сар	-	12-р сар		
	1	2	3	4	5	6	7
1.	Байгаль орчныг хамгаалах асуудлаар жилийн ажлын тайлангаа тогтоосон хугацаанд нь гаргаж өгч, холбогдох дээд шатны байгууллагуудтай хамтарч ажиллах.	300 000	150 000	-	150 000	“Бамбай Секьюрити Сервис” ХХК	2025 он
2.	Байгаль орчны аудитыг 2 жил тутам хийлгэх	2 000 000	-	-	-		2025 он
	Нийт	2 300 000					

11. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөллийн бүсэд оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

№	БОМТ, БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
	1	2	3	4	5	6	7
1.	Хөвсгөл аймгийн БОАЖГ	Хяналт шалгалтын байгууллагын хяналтын хуудсаар	Төслийн бүхий л шатны үйл ажиллагааг	2025 он	500 000	“Бамбай Секьюрити Сервис” ХХК-ний Захирал	Хөвсгөл аймгийн БОАЖГ
2.	Иргэн, аж ахуйн нэгж албан байгууллагад	Төслийн танилцуулга, ерөнхий үйл ажиллагаа	Уулзалт, танилцуулга зохион байгуулах	2025 он			
	Нийт				500 000		

Байгаль орчны менежментийн нийт зардал нь **6 сая 392** мянган төгрөг үүнээс Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт **240** мянган төгрөг байна.

“Байгаль орчны менежментийн 2025 оны төлөвлөгөө”-ний нэгдсэн дүн

д/ д	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Зардал, мян.төг	Хариуцах эзэн
1.	Сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, түүнийг бууруулах, арилгах арга хэмжээний зардал	618.0	Бамбай Секьюрити Сервис
2.	Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлт	750.0	Бамбай Секьюрити Сервис
3.	Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-	Бамбай Секьюрити Сервис
4.	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх	1984.0	Бамбай Секьюрити Сервис
5.	Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх	240.0	Бамбай Секьюрити Сервис
6.	БОМТ-г хэрэгжүүлэх удирдлага, зохион байгуулалтын арга хэмжээ	2300.0	Бамбай Секьюрити Сервис
7.	БОМТ-ний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах	500.0	Бамбай Секьюрити Сервис
НИЙТ ЗАРДАЛ/мян.төгрөг/		6392.0	

АШИГЛАСАН ХЭВЛЭЛ, НОМЗҮЙН ЖАГСААЛТ:

1. Байгаль орчны хуулийн эмхтгэл 2012
2. Газар зүйн атлас 2003
3. Монгол орны байгаль орчин Улаанбаатар 1996.
4. Г.Намхайжанцан. Барилгад хэрэглэх уур амьсгал ба геофизикийн үзүүлэлт. БНБД-01.01-93. УБ,1994.146х
5. Г.Намхайжанцан. Амьд биед цаг уур нөлөөлөх нь зурхай. УБ,1991.111(12).
6. Г.Намхайжанцан. Монгол орны амралт, рашаан сувилал, аялал жуулчлалд зориулсан био уур амьсгалын мужлал. УБ,1992.
7. Монгол улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгууд, Д.Мягмарсүрэн, А.Намхай, УБ, 2012
8. Монгол улсын үндэсний атлас, Газарзүйн хүрээлэн 2009 он
9. Монгол орны гадаргын ус Г.Даваа, УБ, 1999 он
10. Танд ямар рашаан хэрэгтэй вэ? О.Намнандорж УБ, 2007
11. Flowers of Hustai National Park. Ulaanbaatar 2008
12. Монгол орны байгаль орчин Улаанбаатар 2007-2009
14. УЦУ Хүрээлэнгийн эрдэм шинжилгээний бүтээл 116.х.63-66.
15. Монгол улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгууд, Д.Мягмарсүрэн, А.Намхай, УБ, 2012
13. Монгол орны гадаргын ус Г.Даваа, УБ, 1999 он
14. “Эко Натур” ХХК-ийн хээрийн судалгааны материал
15. Хөвсгөл нуур, 1996
16. Байгаль орчны менежментийг боловсронгуй болгох аргачилсан зөвлөмж УБ 2006 он
Байгаль орчны яам
17. Байгаль орчин эрх зүйн баримт бичгийн эмхтгэл УБ 2005 он
18. Ногоон хөгжлийн бодлого УБ 2015 он Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам